

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Nemzeti Panteon Alapítvány

Trianon előtti sírkövek állagmegóvása a kevermesi római katolikus temetőben

A kevermesi római katolikus temetőt 1815-ben szentelték fel, azóta kisebb-nagyobb területekkel bővítették, de mind a mai napig ugyanazon a helyen található. 1869-től maradtak fenn különféle anyagokból készült sírkövek, azonban ahogy telik az idő, a régi kövek degradálódnak, eldőlnek, betemeti őket a föld, esetleg ellopják őket. Az elmúlt években felmértük a térség összes temetőjét, és megállapítottuk, hogy a legtöbb (175 darab) Trianon előtti dátumozású sírkő Kevermesen található. Mivel ennek komoly kultúrtörténeti jelentősége van, ezért elhatároztuk, hogy amennyit lehet, megpróbálunk megmenteni az enyészettől.

2023. április 20-án fogtunk neki a munkának, amelynek a legfontosabb célja az állagmegóvás, és nem a sírok újszerű állapotba hozása volt. Az eredeti elképzelés szerint 40 darab felújítását végeztük volna el, azonban legnagyobb meglepetésünkre és örömünkre a munka helyéül szolgáló, 1891-ben megnyitott parcellában a földbe temetett, eddig nem ismert köveket is találtunk. Ennek köszönhetően 61 sírkövön végeztünk el állagmegóvási munkát.

Első lépésként megkértem Polgármester Urat, hogy vágják le a területen a fűvet, mert máskülönben nem tudtunk volna a sírokhoz férni. Rendszeresen vágják ott is a fűvet, annak ellenére, hogy hozzátartozók egyik sírkövet sem látogatják, de az idei csapadékos tavasz miatt alig jutott idő a kezelésre, olyan gyorsan nőtt a fű. Miután ez az igencsak fontos lépés megtörtént, a két fő állandó segítségével – akiket szintén Polgármester Úr bocsátott a rendelkezésemre – cserjeirtásba kezdtünk azokon a sírokon, amelyek teljesen be voltak növe. Sok helyen csak a hajdani sírkő betontuskója látszódott. Úgy döntöttünk, hogy ásóval megpróbáljuk megszurkálni a környező földet, hátha a sírkő is ott lapul valahol. Hihetetlen, de több sírkő is előkerült így, köztük egy olyan, amely egy első világháborúban hősi halált halt katonának állított emléket. Ezt a munkafolyamatot követte a sírkőállomány felmérése olyan szempontból, hogy melyikkel pontosan mit kell csinálni. Annak a sírkőnek, amely egyben volt az eredeti betontuskójával, ástunk egy gödröt, betont öntöttünk bele, és egyszerűen beletettük. Nem volt ez ilyen egyszerű, mivel sokszor ki kellett tuskózni a sírt körbevevő cserjéket, ami igencsak igénybe vette az erőnket. A legtöbb azonban nem volt ilyen „egyszerű”, mert vagy nem volt meg a betontuskója, vagy le volt róla törve. Ilyen esetben egy kisebb akna méretű gödröt kellett ásunk, abba betont öntetni, és beleilleszteni a sírkövet. Voltak olyanok is, amelyek több darabra voltak törve. Ennek egyik változata az volt,

amikor egy lapos sírkő ketté volt törve. Ezeket az alap betonba öntése után csemperasztóval összeragasztottuk. A másik, egyben rendkívül előnytelen verzió az volt, amikor egy méretes márvány obeliszk három részre volt hullva: egy, a földben lévő tuskóra, egy azon fekvő márvány alapzatra és magára az obeliszkre. Három ilyen sírkövünk volt, ezeket úgy tudtuk helyreállítani, hogy előbb betonba öntöttük a meglévő tuskót. Másnap erre ráragasztottuk a márvány talapzatot, további két nap száradás után pedig markoló segítségével ráemeltük az obeliszket. Előzetesen nem gondoltuk, hogy markoló is kellene fog hozzá, de hárman sem tudtuk megmozdítani az obeliszkeket, így nem maradt más lehetőség. A markolót és a szükséges eszközöket Polgármester Úr biztosította számunkra.

Rendkívül nehéz fizikai munka volt, mivel például a tuskóval együtt lévő sírköveket egyben kellett mozgatni, úgy kellett kivenni a földből, majd visszatenni a kiöntött betonlapra. Rengeteg talicska betont és földet kellett megmozgatni, ami a kezdetben nedves, mély talajon embertpróbáló feladat volt.

Két heti munkába tellett, amire eljutottunk odáig, hogy minden kő úgy állt, ahogy szeretnénk volna. A feladat ezzel nem ért véget, mivel a betonozott részek mellett fel kellett tölteni földdel és sóderrel minden sírkő környékét. Miután ez is meglett, nekikezdünk a kövek megtisztításához. Először mindegyiket alaposan átdrótkeféztük. Az esetek többségében ez elég is volt, mivel a kövek anyaga nem tett lehetővé (vagy nem lett volna szebb akkor sem) egyéb kémiai kezelést. Egy részüket viszont sósavval kellett megtisztítani. Ahogy korábban említettem, nem volt célunk hófehér kövek „előállítását”, de több esetben mégis megtettük ezt. Ezek a kövek rendkívül látványosak lettek, de a többi is megtisztult a zuzmótól, mohától, sártól.

A munka oroszlánrészét hárman, Buruzs Csaba, Liptai Norbert és jómagam végeztük el, de az utolsó munkafolyamatba, a kövek tisztítására már többeket sikerült bevonni. Ha többen lettünk volna sem haladtunk volna jobban, mivel a teljes munka szakértelmet, fizikai erőt igényelt.

A szakmai beszámoló mellékleteként csatolt dokumentum minden felújított sírról tartalmaz egy képet.

A beszámoló végén meg kell köszönnöm minden segítséget. Különösen hálás vagyok a fent említett két személynek, továbbá Lantos Zoltán polgármester úrnak a sokrétű segítségért és támogatásért.

A munka eredményeként a kevermesi temető kultúrtörténeti szempontból legértékesebb része teljesen megújult, sikerült elejét vennünk a további állagromlásnak.

Kelt: Kevermes, 2023. május 9.

Pályázó aláírása